

Єрмолаєва Т. В. Червона книга України як дієвий механізм збереження біорізноманіття та деякі...

Єрмолаєва Тетяна Вікторівна,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри екологічного права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: tana28@ukr.net
ORCID 0000-0002-4071-7490

doi: 10.21564/2414–990x.135.86087
УДК 349.6:502.172(477)

ЧЕРВОНА КНИГА УКРАЇНИ ЯК ДІЄВИЙ МЕХАНІЗМ ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРИЗНОМАНІТТЯ ТА ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ

Зосереджено увагу на основних недоліках законодавства щодо ведення Червоної книги України, виявлено прогалини у Законі України «Про Червону книгу України». Установлено, що сьогодні перешкоджає ефективному здійсненню охорони та збереженню біорізноманіття за допомогою цього офіційного документа. Окреслено проблемні аспекти виходу у світ третього видання Червоної книги України.

Ключові слова: Червона книга України; біорізноманіття; об'єкти тваринного та рослинного світу; законодавство.

Єрмолаєва Т. В., кандидат юридических наук, доцент кафедры экологического права, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: tana28@ukr.net ; ORCID 0000-0002-4071-7490

Красная книга Украины как действенный механизм сохранения биоразнообразия и некоторые проблемы ее применения

Сосредоточено внимание на основных недостатках законодательства по ведению Красной книги Украины, выявлены пробелы в Законе Украины «О Красной книге Украины». Установлено, что именно мешает сегодня эффективно осуществлять охрану и сохранение биоразнообразия с помощью этого документа. Определены проблемные аспекты выхода в свет третьего издания Красной книги Украины.

Ключевые слова: Красная книга Украины; биоразнообразие; объекты животного и растительного мира; законодательство.

Постановка проблеми. Охорона, раціональне використання та відтворення природних ресурсів регламентується в Україні чималою кількістю нормативно-правових актів. Як відомо, одним із документів, покликаних регулювати суспільні відносини у сфері охорони, використання та відтворення рідкісних

і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, є Червона книга України. Проте наразі не можна стверджувати, що Червона книга забезпечує належне запобігання зникненню певних видів рослинного і тваринного світу із природи, збереження їх генофонду. І серед основних причин такого стану справ у цій сфері є недоліки законодавчого регулювання. Усе це й обумовлює актуальність обраної **теми публікації**.

Аналіз досліджень та публікацій. Слід зазначити, що проблеми збереження тваринного та рослинного світу, зокрема й рідкісних видів, були предметом розгляду у працях таких українських та зарубіжних учених, як: С. А. Боголюбов, М. М. Бринчук, А. П. Гетьман, Р. К. Гусєв, Д. П. Дичюте, О. С. Колбасов, С. С. Константи́ніді, О. І. Крассов, І. О. Краснова, І. Ф. Панкратов, В. В. Петров, Н. А. Сиродоев, В. Е. Флінт, Ю. С. Шемшученко та ін. Віддаючи належне зусиллям цих дослідників, варто однак зазначити, що комплексне вивчення проблем застосування Червоної книги на практиці досі не проводилось.

Мета нашої статті – проаналізувати історію видання Червоної книги України, з'ясувати відповідність стану цього державного документа реаліям сьогодення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про Червону книгу України» від 7 лютого 2002 р. № 3055-III Червона книга України є офіційним державним документом, який містить перелік рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також узагальнені відомості про сучасний стан цих видів тваринного і рослинного світу та заходи щодо їх збереження і відтворення.

Червона книга України є основою для розроблення та реалізації програм (планів дій), спрямованих на охорону та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до неї [1].

Варто зазначити, що до Червоної книги України заносяться рідкісні і такі, що перебувають під загрозою зникнення, об'єкти тваринного і рослинного світу на території України і внесені до Червоного списку МСОП, а також до Європейського Червоного списку. Червона книга України включає 542 види тварин (зокрема бабаки, степовий орел, дикі кролі, гадюка степова, сліпак піщаний, орлан білохвостий тощо); 826 види рослин (скіфський тюльпан, степова ковила, конвалії, типчак тощо) і грибів.

Відомості у Червоній книзі про кожен вид (підвид) розміщено у систематичному порядку за загальноприйнятою класифікацією:

- 0 – зниклі;
- I – зникаючі;
- II – вразливі;
- III – рідкісні;
- IV – невизначені;
- V – недостатньо відомі;
- VI – відновлені.

Проте до затвердження в Україні Червоної книги міжнародна спільнота понад століття працювала над розробкою дієвого правового механізму збереження рідкісних та таких, що зникають, видів рослинного та тваринного світу. Так, у 1902 р. в Парижі низка країн підписала Міжнародну конвенцію про охорону птахів, яку можна вважати першим міжнародним правовим документом з охорони біорізноманіття [2].

Перший Міжнародний червоний список з'явився у 1963 р. під егідою міжнародної неурядової організації при ЮНЕСКО – Міжнародний союз охорони природи і природних ресурсів (МСОП, IUCN). Цей союз звертав увагу на питання охорони особливо цінних природних об'єктів, пам'яток світового рівня, а також окремих видів тваринного й рослинного світу, яким загрожує зникнення. Назва «Червона книга» була запропонована П. Скоттом – головою Міжнародної комісії з рідкісних видів, оскільки червоний колір є сигналом небезпеки [3, с. 15]. Червона книга МСОП охоплює тваринний світ у глобальному масштабі і містить рекомендації з його охорони, адресовані країнам та урядам, на території яких склалася загрозна для нього ситуація. Ці рекомендації мали загальний характер, а тому важливим доповненням до Червоної книги МСОП стали національні Червоні книги [3, с. 24].

Наразі Міжнародний червоний список МСОП є об'ємною електронною базою даних (у зв'язку з особливостями та обсягами ведення списку паперового аналога не існує), доступ до якої відкрито для кожного в он-лайн режимі.

Червона книга МСОП і Червоний список МСОП не є юридичними документами і мають рекомендаційний характер. Однак багато країн світу використовують їх при створенні національних Червоних книг, у тому числі й систему категорій для видів, які мають охоронятися, та методи оцінки їхнього статусу [5].

Створення Червоної книги СРСР започаткував перший список птахів і ссавців для Червоної книги МСОП, підготовлений Г. П. Дементьєвим, В. Г. Гептнером, А. А. Насимовичем, А. Г. Банниковим та іншими зоологами в 1961–1964 рр. Значення Червоної книги СРСР в охороні рідкісних видів полягало насамперед у тому, що вона стала підґрунтям для законодавчих актів, спрямованих на охорону тваринного й рослинного світу. За своєю суттю вона становить науково обґрунтовану програму практичних заходів з порятунку рідкісних видів. Неоціненною є роль Червоної книги як засобу виховання й пропаганди розумного і дбайливого ставлення до тварин і рослин загалом і рідкісних зокрема. Матеріали Червоної книги СРСР лягли в основу республіканських Червоних книг, зокрема, Червоної книги Росії, а потім і нових незалежних держав. У СРСР перша Червона книга була затверджена 12 березня 1974 р. наказом Мінсільгоспу СРСР від 16 жовтня 1974 р., № 428 «Про рідкісних та тих, що перебувають під загрозою зникнення, видів тварин та рослин СРСР – Червоної книги СРСР» [4].

Уперше Червона книга УРСР була видана у 1980 р. одностомним виданням, до якої було занесено 151 вид судинних рослин, 85 видів (підвидів) тварин. Протягом часу, що минув після її виходу, продовжувалося дослідження рід-

кісних видів флори та фауни, їх видового складу. У зв'язку з дедалі зростаючим антропогенним впливом на рослинний і тваринний світ вивчався стан популяцій, нагромаджувалися нові відомості про динаміку чисельності видів, темпи відновлення або скорочення їх ареалів, життєвості тощо. Критично були переглянуті старі списки рідкісних видів флори і фауни. На початку 90-х років ХХ ст. ситуація в державі кардинально почала змінюватись. У 1992 р. Україна, як правонаступниця СРСР, на своїй території визнала готовність наслідувати певний міжнародний правовий порядок. Постановою Верховної Ради України від 29 жовтня 1992 р. затверджено нове Положення про Червону книгу України, яке стало основним державним документом з питань охорони тваринного й рослинного світу. Для підготовки нового видання необхідно було зібрати узагальнені дані про сучасний стан тварин, рослин і грибів країни, які перебувають під загрозою зникнення, і заходи щодо їх збереження й науково обґрунтованого відтворення [6, с. 156].

Зараз питання охорони видів фауни і флори, занесених до Червоної книги України, регулюється крім Закону України «Про Червону книгу України», також законами України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 № 1264-ХІІ, «Про тваринний світ» від 13 грудня 2001 № 2894-ІІІ, «Про рослинний світ» від 9 квітня 1999 № 591-ХІV, Постановою КМУ від 7 листопада 2012 р. № 1030 «Про розмір компенсації за незаконне добування, знищення або пошкодження видів тваринного і рослинного світу, занесених до Червоної книги України, а також за знищення чи погіршення середовища їх перебування (зростання)», Наказом Мінприроди від 1 лютого 1993 р., № 3 «Про затвердження Інструкції про порядок видачі дозволів на добування(збирання) видів тварин і рослин, занесених до Червоної книги України, форм клопотання та бланків дозволів на таке добування»; Наказом Мінприроди від 17 червня 2009 р. № 313 «Про затвердження переліків видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ), та видів тварин, що виключені з Червоної книги України (тваринний світ)».

Але як слушно зазначає Я. О. Герасименко, оцінка стану правового регулювання охорони біорізноманіття в Україні змушує визнати, що законодавство в цій сфері не відповідає в повному обсязі суспільним потребам. Існуючі прогалини, декларативність окремих норм, закріплених у законі, відсутність їх розвитку на рівні підзаконної нормотворчості, використання юридично не визначених категорій і термінів, усічених правових механізмів охорони знижують ефективність зусиль зі збереження рідкісних і зникаючих видів тварин [6, с. 157].

І тут варто згадати ситуацію з третім перевиданням Червоної книги України. Саме у 2009 р. вийшло третє і останнє на сьогодні видання, до якого занесено 542 види тварин та 826 видів рослин і грибів, хоча Червону книгу України мають видавати, за законом, кожні десять років. Попереднє, друге видання побачило світ ще у 1994 р. У цьому виданні рослинний світ був представлений 541 видом: 1) судинні рослини – 439 видів; 2) мохоподібні – 28 видів; 3) водорості – 17 видів; 4) лишайники – 27 видів; 5) гриби – 30 видів.

На думку деяких експертів і науковців, затримка з перевиданням має місце через те, що можновладці навмисне блокують нову публікацію, адже такі тварини, як лось, осетрові риби та деякі інші представники фауни – добра здобич для деякого з «преміум-мисливців». Якщо вид заноситься до Червоної книги, його вже не можна комерційно використовувати. Тобто буде заборонено полювати на лося, ловити осетрових. А тому господарчі відомства – рибгоспи, лісгоспи виступають проти занесення цих видів до Червоної книги [8].

Яскравим підтвердженням попередньої тези є законопроект від 16 березня 2012 р., поданий народним депутатом України Ю. Мірошниченком № 10218 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо оптимізації повноважень органів виконавчої влади в сфері екології та природних ресурсів, у тому числі на місцевому рівні)». Цей законопроект був розроблений Мініюстом на підставі Указу № 452/2011 «Про Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України». І Указ, і законопроект спрямовані на фактичне руйнування всієї системи екологічної безпеки країни. Законопроектом запропоновано ліквідувати усі місцеві управління Мінприроди, а також комісію з Червоної книги. Як зазначають противники законопроекту, таке рішення призведе до руйнації всієї системи екологічного моніторингу країни, буде практично припинено створення нових природно-заповідних територій, загублено для охорони природи країни кращих, незалежних фахівців, техніку, прилади, наукову базу, документацію [11].

І все ж Постановою КМУ від 13 березня 2013 № 159 «Про ліквідацію територіальних органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища» було ліквідовано як юридичні особи публічного права територіальні органи Міністерства охорони навколишнього природного середовища [12]. А Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації повноважень органів виконавчої влади у сфері екології та природних ресурсів, у тому числі на місцевому рівні» від 16 жовтня 2012 № 5456-VI повноваження територіальних органів центрального органу виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища передано обласним, Київській, Севастопольській міським державним адміністраціям [13].

На офіційному веб-порталі Червоної книги України також містяться пояснення щодо проблемних моментів із перевиданням Червоної книги України. Так, вказано, що створення і затвердження нового списку видів тварин, занесених до третього видання Червоної книги України, було досить довгим і нелегким процесом. На першому етапі це стосувалося лише наукової спільноти, яка обговорювала це у своєму колі. Пізніше йшло обговорення списку видів на рівні різних міжвідомчих груп, які були створені Мінприроди, із залученням органів державної влади, які контролюють рибні та мисливські ресурси, а також на засіданнях Національної комісії з питань Червоної книги України. Стосовно окремих видів у процесі обговорення брали участь і громадські організації. Підготовка третього видання Червоної книги України виявила ряд суттєвих проблем щодо інформації про стан «червонокнижних» видів. Щодо багатьох видів

тварин інформація за період з моменту виходу у світ другого видання Червоної книги України (1994) виявилась дуже неповною. Головними причинами цього є відсутність скоординованого підходу до вивчення стану «червонокнижних» видів у країні та відсутність державної системи моніторингу рідкісних видів. Через це досить часто дані про рідкісні види відображають не тільки стан виду, а й активність наукових досліджень у певних регіонах. Досить проблемними є й застарілі підходи до опису отриманих даних, їх накопичення та обробки. У багатьох випадках інформація про рідкісні види не має точної географічної прив'язки та точних дат. Проблемою є також можливість оприлюднення зібраної інформації – більшість наукових видань не друкує «сиру» інформацію – дані щодо місць знахідок «червонокнижних» видів. До того ж є законодавчі обмеження на оприлюднення таких даних [7].

Проблемою застосування Червоної книги України є те, що деякі відомості в ній не відповідають дійсності і через це не можуть бути покладені в основу розробки ефективних програм охорони тваринного та рослинного світу. Прикладом цього є, наприклад, відомості щодо птаха «Великий баранець». Цей вид в Україні за останнє століття зник з багатьох місць гніздування і кордон ареалу відійшов майже на сотню кілометрів у північному напрямі. Причинами скорочення чисельності виду у Червоній книзі названо деградацію місць помешкання, осушувальну меліорацію, створення водосховищ, браконьєрство, надмірне сінокосіння та випасання худоби. Але останні два чинники називати безглуздо, бо з припиненням сінокосіння та випасом худоби біотопи для баранця великого не просто деградують, а зникають повністю. Для прикладу можна назвати регіон Поліського заповідника, де в минулому за умов масового випасу худоби і сінокосіння великий баранець був скрізь численним. А в наш час найбільш численне токовище знаходиться за межами заповідника, в районі розміщення відгінного випасу худоби.

У Червоній книзі України помилково вказується, що баранець великий охороняється на якійсь природоохоронній території. Так, Поліський природний заповідник з тривалим періодом заповідання є досить добрим прикладом того, що для охорони цього виду необхідні перш за все збереження природного гідрологічного режиму, випас худоби і хоча б періодичне сінокосіння та випалювання рослинності. А пасивна форма охорони боліт і луків не приводить до автоматичного збереження біотопів для цього кулика та зростання чи збереження попередньої чисельності виду [9].

Деякі зоологи наголошують на тому, що укладачі Червоної книги України необізнані з особливостями охорони певних видів тварин, що є суттєвою проблемою. Тому гострою є потреба у підборі професійних, високоосвічених кадрів до Національної комісії з питань Червоної книги України. Крім того, варто законодавчо закріпити вимоги до способів охорони конкретних видів, занесених до Червоної книги України.

Також у третьому виданні зазначається, що причиною зникнення деяких видів тварин і рослин є лісові рубки. Проте Червона книга не містить повного опису небезпек для кожного виду, не уточнює види рубок. Зазначення як при-

чини «лісогосподарські роботи» або «рубки лісів», очевидно недостатньо для ефективної охорони виду на території лісогосподарських підприємств. Для цього потрібне чітке формування вимог, які типи рубок не бажані для цього виду, або у який період року небажане їх проведення [10].

На ще одній проблемі наголошує член Всеукраїнської громадської організації «Національний екологічний центр України» О. В. Василюк, вказуючи, що чинне природоохоронне законодавство регламентує пріоритетність створення об'єктів природно-заповідного фонду в місцях поширення видів Червоної книги України, проте це положення має рекомендаційний характер і не є обов'язковим. Сама ж процедура створення природно-заповідного фонду не передбачає примусовості заповідання територій перебування (зростання) або шляхів міграції об'єктів Червоної книги України, у зв'язку з чим створення майбутнього об'єкта природно-заповідного фонду залежить переважно від особистої волі та свідомості землекористувача, на території якого знаходяться певні види Червоної книги України, чи відповідного органу державної влади, який уповноважений приймати рішення про створення об'єкта природно-заповідного фонду.

Крім того, об'єкти природно-заповідного фонду нерідко не відповідають потребам охорони зональної рослинності та місцевих раритетних видів. Так, більшість природних заповідників степової зони України включає штучні лісонасадження і садово-паркові утворення замість цілинних степових ділянок. Додаткова проблема полягає у відсутності будь-яких служб охорони природно-заповідного фонду місцевого значення.

Тож слід підтримати думку, що передбачене Законом України «Про Червону книгу України» створення об'єктів природно-заповідного фонду не є достатньо дієвим механізмом охорони видів Червоної книги України [14].

Проблемним моментом є також і те, що Закон України «Про Червону книгу України» формально передбачає охорону червонокнижних видів, але не вказує суб'єкта, який таку охорону має здійснювати. Служба, яка б постійно здійснювала охорону видів ЧКУ, відсутня, а будь-які інші механізми також законодавством не передбачені. З огляду на це, вважаємо доречним покласти відповідальність із збереження і реалізації заходів з охорони видів Червоної книги України на користувачів земельних ділянок, у межах яких такі види трапляються.

Висновок. Щорічно під впливом господарської діяльності зникають рідкісні і такі, що знаходяться під загрозою зникнення, види тварин та рослин. Червона книга України націлена на захист біорізноманіття, проте приписи цього офіційного документа досить загальні, що не дає можливості розв'язувати проблеми зникнення тварин та рослин більш конкретно й дієво. До того ж, і Закон України «Про Червону книгу України», зобов'язуючи до збереження об'єктів Червоної книги, не встановлює, хто і яким чином зобов'язаний здійснювати таку охорону. Виникають проблеми і щодо застосування міри відповідальності за знищення об'єктів Червоної книги України, позаяк суб'єктів злочинних діянь виявити практично неможливо, а великі господарські товариства, діяльність яких прямо загрожує виживанню тварин та рослин, часто знаходять способи

відкупитися від застосування до них санкцій. Таким чином, пропонуємо реалізувати низку таких заходів: удосконалити роботу Національної комісії з питань Червоної книги України; законодавчо закріпити вимоги до способів охорони конкретних видів, занесених до Червоної книги України; на місцях значного зосередження об'єктів Червоної книги зобов'язати до створення заповідників; визначити у Кодексі України про адміністративні правопорушення міри відповідальності за порушення порядку збереження й здійснення заходів з охорони видів Червоної книги України і покласти таку відповідальність на користувачів земельних ділянок, у межах яких такі види трапляються, а також на суб'єктів господарської діяльності, які безпосередньо внаслідок власного виробництва впливають на збереження рідкісного біорізноманіття.

Список літератури:

1. Про Червону книгу України : Закон України від 07.02.2002 р. № 3055-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 30. – Ст. 201.
2. Конвенция о международной торговле видами дикой фауны и флоры, находящимися под угрозой уничтожения // Ведомости Верховного Совета СССР. – 1989. – № 7. – Ст. 49.
3. Колбасов О. С. Юридическое значение Красной книги / О. С. Колбасов, Д. П. Дичюте // Пробл. охраны редких животных: сб. науч. тр. – Москва : ЦНИЛ Главохоты РСФСР. – 1987. – С. 14–24.
4. О редких и находящихся под угрозой исчезновения видах животных и растений СССР – Красной книги СССР: Приказ Минсельхоза СРСР от 16.10.1974 р. № 428 // Тип. правила охоты в РСФСР: Утв. Приказом Главохоты РСФСР от 01.03.1974 г. № 66. – Москва : Главохота РСФСР, 1974. – 21 с.
5. Міжнародні документи щодо охорони тваринного світу України. Офіційний веб-портал Червоної книги України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://redbook.land.kiev.ua/574.html> (дата звернення – 06.11.2016).
6. Герасименко Я. О. Історико-правові засади створення Червоної книги України / Я. О. Герасименко // Проблеми законності. – 2011. – Вип. 116. – С. 152–159.
7. Червона книга України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://redbook.land.kiev.ua/2.html> (дата звернення – 06.11.2016).
8. «Невидана книга». Чому перевидання Червоної книги України затягується? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.radiosvoboda.org/a/1607884.html> (дата звернення – 06.11.2016).
9. Баранець великий. Сучасний стан популяції та проблеми охорони [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pernatidruzi.org.ua/art.php?id=762> (дата звернення – 06.11.2016).
10. Кожен п'ятий вид тварин і восьмий – рослин Червоної книги України зникає внаслідок вирубки лісів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fleg.org.ua/konkurs-2015/978> (дата звернення – 06.11.2016).
11. В Україні намагаються зруйнувати систему екозахисту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tema.in.ua/article/7139.html>. (дата звернення – 06.11.2016).
12. Про ліквідацію територіальних органів Міністерства охорони навколишнього природного середовища : Постанова Кабінету Міністрів України, Перелік від 13.03.2013 № 159 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/159-2013-%D0%BF>.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо оптимізації повноважень органів виконавчої у сфері екології та природних ресурсів, у тому числі на місцевому рівні : Закон від 16.10.2012 № 5456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5456-17>.
14. Деякі проблеми законодавства про Червону книгу України та перспективи реформування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://pryroda.in.ua/step/deyaki-problemi/> (дата звернення – 06.11.2016).

References:

1. Pro Chervonu knyhu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 07.02.2002 № 3055-III. (2002). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy, 30 [in Ukrainian].
2. Konvencija o mezhdunarodnoj torgovle vidami dikoj fauny i flory, nahodjashhimisja pod ugrozj unichtozhenija. (1989). *Vedomosti Verhovnogo Soveta SSSR*, 7 [in Russian].
3. Kolbasov O.S. Dichjute D. P. (1987). Juridicheskoe znachenie Krasnoj knigi. *Problemy ohrany redkih zhivotnyh*. Moscow, 14–24 [in Russian].
4. O redkih i nahodjashhihsja pod ugrozj ischeznovenija vidah zhivotnyh i rastenij SSSR – Krasnoj knigi SSSR: Prikaz Minsel'hoza SRSR ot 16.10.1974 r., № 428. *Tip. pravila ohoty v RSFSR: utv. Prikazom Glavohoty RSFSR ot 01.03.1974 g.*, 66. Moscow [in Russian].
5. Mizhnarodni dokumenty shchodo okhorony tvarynnoho svitu Ukrainy. *Ofitsiyni veb-portal Chervonoj knyhy Ukrainy*. Retrieved from: <http://redbook.land.kiev.ua/574.html> [in Ukrainian].
6. Herasymenko Ia.O. (2011). Istoryko-pravovi zasady stvorennia Chervonoj knyhy Ukrainy. *Problemy zakonnosti*, issue 116, 152–159 [in Ukrainian].
7. Chervona knyha Ukrainy. *Ofitsiyni veb-portal*. Retrieved from: <http://redbook.land.kiev.ua/2.html> [in Ukrainian].
8. «Nevydana knyha». Chomu perevydannia Chervonoj knyhy Ukrainy zatiahuietsia? Retrieved from: <http://www.radiosvoboda.org/a/1607884.html> [in Ukrainian].
9. Baranets velykyi. Suchasnyi stan populatsii ta problemy okhorony. Retrieved from : <http://pernatidruzi.org.ua/art.php?id=762> [in Ukrainian].
10. Kozhen p'iaty vyd tvaryn i vosmyi – roslyn Chervonoj knyhy Ukrainy znykaie vnaslidok vyrubky lisiv. Retrieved from: <http://www.fleg.org.ua/konkurs-2015/978>[in Ukrainian].
11. V Ukraini namahaiutsia zruinuvaty systemu ekozakhystu. Retrieved from: <http://www.tema.in.ua/article/7139.html> [in Ukrainian].
12. Pro likvidatsiiu terytorialnykh orhaniv Ministerstva okhorony navkolysnnoho pryrodnoho seredovyshcha: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy, Perelik vid 13.03.2013 № 159. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/159-2013-%D0%BF>. [in Ukrainian].
13. Pro vnesennia zmin do deiaknykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo optymizatsii povnovazhen orhaniv vykonavchoi u sferi ekolohii ta pryrodnykh resursiv, u tomu chysli na mistsevomu rivni: Zakon vid 16.10.2012 № 5456-VI. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5456-17> [in Ukrainian].
14. Deiaki problemy zakonodavstva pro Chervonu knyhu Ukrainy ta perspektyvy reformuvannia. Retrieved from: <http://pryroda.in.ua/step/deyaki-problemi/> [in Ukrainian].

Yermolaieva T. V., Candidate of Legal Sciences, Docent, associate professor of the Environmental Law department, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.
e-mail: tana28@ukr.net ; ORCID 0000-0002-4071-7490

The Red Book of Ukraine of endangered species as an effective mechanism of biodiversity: certain application problems

In the scientific article the author focuses on the major shortcomings of legislation relating to the maintenance of the Red Book of Ukraine and found that it is today effectively prevents the protection and conservation of biodiversity with the specified official document. Paid attention to the problematic aspects of the publication of the third edition of the Red Book of Ukraine; found that pursues the interests of the political elite in the Red Book of Ukraine reprint; expressed criticism of the content of certain requirements of the Law of Ukraine «On the Red Book of Ukraine»; identified gaps within the given legal act. Achieving the goal of scientific research articles contributed chronologically stages of creating Red Book with the assistance of the international community and how international processes influenced the development of the national Red Book of Ukraine.

Keywords: Red Book of Ukraine; biodiversity; fauna and flora; legislation.

Надійшла до редколегії 20.11.2016 р.